

Praeconia

— *Liturgikus szakfolyóirat* —

A szent könyvek
XI. évfolyam 2016/1. szám

Praeconia

Liturgikus szakfolyóirat
XI. évfolyam 2016/1. szám

Laptulajdonos:
A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia
Liturgikus Bizottsága

Főszerkesztő:
Dr. Pákozdi István

Szerkesztőbizottság:
Dr. Veres András a MKPK Liturgikus Bizottság elnöke,
Dr. Dolhai Lajos szakmai munkatárs,
Dr. Kajtár Edvárd a Liturgikus Intézet igazgatója,
Bata-Király Edina nyelvi lektor.

Felelős kiadó:
Dr. Veres András
püspök, elnök

Szerkesztőség:
1068 Budapest, Városligeti fasor 42.
praeconia@yahoo.com

A fedőlap-szimbólum Vámos István rajza.
Tördelte: Dr. Tamáska Istvánné.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

HU ISSN 1416-8359

Kiadja a MKPK Liturgikus Bizottsága
irodavezető: Dr. Kajtár Edvárd.

Ár: 1350 Ft
Előfizetés egy évre (2 szám): 2400 Ft

Készült a Pharma Press Nyomdában
Felelős vezető: Gyulay László

ELŐSZÓ	5
TEMATIKUS TANULMÁNYOK	
SIMON TAMÁS LÁSZLÓ OSB: A Jn 20 és a Negyedik evangélium genezise	6
BARSI BALÁZS OFM: Az igehirdetés az élet szolgálata	17
KORZENSZKY RICHÁRD OSB: Könyv, betű, lélek	25
ELENA VELKOVA VELKOVSKA: Bizánci liturgikus könyvek	29
GABRIEL RAMIS: Nem római nyugati liturgikus könyvek	38
FRANZ KOHLSCHHEIN: Egy (még) feltáratlan kincs	48
WINFRIED HAUNERLAND: Isten igéje – amit megünneplünk és életre keltünk	50
KOVÁCS ANITA: A Missale Romanum változásai	54
PÁKOZDI ISTVÁN: Lectionarium – Olvasmányos könyv – felolvasás	65
<hr/>	
EGYÉB TANULMÁNYOK	
ELENA MASSIMI FMA: A III. misekánon szerzője, Cipriano Vagaggini OSB	69
EUGEN DAIGELER: Tömegmise és alternatívái	73
Sz. JÓNÁS ILONA: A baldachin eredete és szerepe a középkori Európában	76
RADÓ POLIKÁRP OSB: A szentolvasó eredete	83
JUHÁSZ MÁRTON: A római naptár fejlődése	87
KERTÉSZ PÉTER: Kisberk Imre, a nehéz időkben liturgikus nyugalommal	95
PÁKOZDI ISTVÁN: Bűnvalló imádság az 50. zsoltár alapján	98
Emberúton az Isten felé	100
ASSISI SZENT FERENC: A teremtmények éneke (Naphimnusz)	103
<hr/>	
DOKUMENTUMOK	
PIO LAGHI BÍBOROS: Tí, szomjazók	104
<hr/>	
LITURGIKUS ÉLET	
A misestipendiumok teológiája	108
„Liturgikus horror”	109
<hr/>	
AKTUALITÁS	
Miért nem adják át szertartásosan a mellkeresztet a püspökszenteléskor?	110
<hr/>	
LITURGIKUS KÉRDÉS	
Hol áll és milyen a papi szék a szentélyben?	111
<hr/>	
SZEMLE	113
<hr/>	
LATIN NYELVŰ TARTALOMJEGYZÉK	116

Fecske Orsolya SSS: A Béke Királynője

A szent könyvek végigkísérték az Egyház életét. Eszközei voltak a liturgia bemutatásának, a kultúrának, az írásbeliségnek. Bőrbe kötötték, arany széllal ékesítették, oltárra helyezték, megfüstölték. Sem a Biblia, sem a Misekönyv, de a többi szent könyvünk sem az égből pottyantak, hanem emberi alkotások (bennük isteni üzenetekkel, akarattal, megformált szavakkal, énekkel, irodalommal). Megvan a maguk története, történelme, amelyet nem írhatnak felül még a technika mai vívmányai sem (laptopról, E-könyvből, táblagépekről végzett zsolozsma, netán szentmise)! Hogyan is értékeljük a szent könyveket? Rakjuk őket mind múzeumba, vagy váljanak mai formájukban is eszközeivé a szép és méltó istentiszteletnek, vallási életünknek? Nem gondoljuk, hogy aki ma elsőáldozó gyermekének ajándékot akar adni, az rátölti a mobiltelefonjára a szép imádságokat... Ugyanígy helye van egy értékes, modern, nagyalakú evangéliumos könyvnek is az oltáron, az ambón, a körmenetben. A keleti egyházak gyakorlatában az évszázados, bőrkötéses, égetett zománcképekkel díszített evangelisztáron – amely az oltár közepén foglal helyet – akkora tiszteletnek örvend, mint az Eucharisztia. Mindezekről és még sok már érdekes kérdésről is szólnak e szám tematikus tanulmányai.

Az egyéb tanulmányok is érdekesek. Most két előttünk járt liturgikust mutatunk be: Cipriano Vagaggini bencést és Kisberk Imre püspököt. Egy rövid keresztút és a Naphimnusz új fordítása segíti imádságos életünket. A Dokumentumok rovatban Pio Laghi bíboros egy prédikációja olvasható. A Liturgikus élet a stipendiumokról és a visszaélésekről szól. Az Aktualitások a püspökszentelés egy részletére kérdez rá, a Liturgikus kérdés pedig a papi szék helyére, milyenségére. Végül hét új kiadványt szemlélünk.

Húsvétra készülünk, amikor is a liturgia minden mozzanatában igényes, szép liturgikus könyveket használunk. A magyar zsolozsmát is már az újra kiadott *Az Imáorák Liturgiája* második kötetből végezhetjük (Szent István Társulat Budapest, 2015). Szép lassan megújulnak szertartáskönyveink is, misekönyvünk is. Szeressük, vigyázzunk rájuk (ha tönkremennek, újra beköttethetjük őket)! Régen egy bőrkötéses latin misszálé emberöltőket kibírt és ma is jó állapotban őrzik a múzeumok, pedig mindennap forgatták őket. A szent könyv a „testvérünk” (régén a breviáriumról mondták, hogy a pap „felesége”). A digitális eszközök korában is becsüljük meg szent könyveinket!

Továbbra is várjuk olvasóink észrevételeit, igényeit, a reklámok közé eljuttatott anyagokat és főként pedig lapunk megrendelését (praeconia@yahoo.com)!

Áldott Húsvétot kívánunk!

(Főszerkesztő)

A Jn 20 és a Negyedik evangélium genezise

Bár az Újszövetség sohasem használja többszámban az „evangélium” főnevet, négy dokumentumot is tartalmaz, amelyeket címük ezzel a szóval jelöl. Az alábbiakban nem az evangélium műfaj természetével kívánunk foglalkozni¹, s nem is az evangélium quadriforme, a négy evangéliumot tartalmazó kánon kialakulását akarjuk feltérképezni². Célunk jóval szerényebb: a Jn 20 néhány részletét³ vizsgálva arra a kérdésre keressük a választ, milyen szerepet szánt művének az evangélista.

AZ ÍRÁSOK ÖRÖKSÉGE

Mózes testamentuma, a Deuteronomium szerint a Törvénykönyvnek a szövetségláda mellett a helye (MTörv 31,26). Ezzel szemben a tízparancsolatot, a „tíz szót”, a szövetségláda rejti (MTörv 10,1). Bár ezek a „szavak” el vannak zárva – így módosításuk szóba sem jöhet, hiszen pusztá létük legitimálja őket – tartalmuk mégsem hozzáférhetetlen: a Törvénykönyv, azaz maga a Deuteronomium nyit hozzájuk utat. Így a szövetségláda mellé téve Mózes egyszerre relativizálja és hangsúlyozza saját művének jelentőségét és tekintélyét. Mintegy az utolsó szó jogán elmondott és írásba foglalt búcsúbeszéde nélkül JHWH szabadságot megpecsételő és garantáló szava nem lenne hozzáférhető. Így az MTörv-t a kommentár műfaj apoteózisaként is olvashatjuk, hiszen a szövetség „tíz szava” Mózes tanítása révén kel minden nemzedék számára új életre.

Jóllehet az Ószövetségben nem találunk olyan dokumentumot, amelyik Arisztotelész Poétikájához foghatóan legalább egy meghatározó műfaj értékelésére, értelmezésére vonatkozóan rendszerező eligazítást adna, az írott hagyomány normatív szerepére vonatkozó reflexió nemcsak jelen van az antik Izrael később kanonikussá vált szövegeiben, hanem az írott szövegek természetére és szerepére vonatkozó megállapítások a kánoni tekintély elérése rendkívül árnyaltan artikulált előmozdítójának bizonyultak⁴.

¹ Erről részletesebben: SIMON T. L.: *Az üdvösség mint esély és talány: közelítések a Márk-evangéliumhoz*, Bp., 2009, 25-50.

² Ezzel kapcsolatban lásd: SIMON T. L.: *Nem írások, hanem írástudók: közelítések a szinoptikus evangéliumokhoz*, Bp., 2008, 12-29.

³ A kérdésről, hogyan jelennek meg az Írások, és mi a státusa a leírt evangéliumnak a Jn-ban, lásd bővebben: SIMON T. L.: „*Szêmeia gegrammena: A Negyedik evangélium Írás-képe*”, Studia Biblica Athanasiana 7 (2004), 37-89.

⁴ Ennek szép példája, hogy az ún. „deuteronomista történetírás”-hoz sorolt szövegeket két olyan szakasz keretezi, ahol a Törvénykönyv nemcsak az elbeszélte események megítéléséhez szolgáltat kritériumokat, hanem színre is lép: a „korai próféták” – Józs, Bír, Sám, Kir – kor-